

Першопоселення укрів у Новому Світі

Марко Східняк

Марко Сідняк

ПЕРШОПОСЕЛЕННЯ УКРІВ У НОВОМУ СВІТІ

Оповідання восьме з циклу "Князівство укрів "Атлантида"

Дуже престаріла людина
— попаданець у молодого нащадка
збіднілої гилки відомих родів

Населення для островів Всеволод, будучи у Франції, підбирав через агентів ще під час перебирання ясиру, виставленого на продаж у Кафі і підшукував таких, що були селяни з селян, бажачі і вміючи жити на хуторі, а в село попадаючи на велике свято. Як сказано в інших оповіданнях цього циклу, були і викуплені полонені, завезені італійськими кораблями у Західну Європу. Не забув про потрібну кількість стельмахів, шорників, ковалів, кожум'як, чоботарів, зброярів задля повної автаркії колонії. Планував практично натуральне господарство із замкненим колом обігу людських виробів.

Три кораблі з переселенцями вийшли з Ла-Рошеля: "Перлина", капітан – Ів Мелот, середнього росту, каштанові волосся, 38 років, роки три тому був приходським священиком у Сен-Жан-дю-Перо (якщо я щось не наплутав), але у 1691 точно був капітаном корабля "Зброя північної роти Канади"; "Ла Рошель", однойменний з портом відправлення, припортовим містом та фортецею, прізвище капітана у моїх тогочасних записах не розібрати, 28 років, середнього зросту; "Вранішня зоря" — капітан та власник – Клод Леклерк. З таким поєднанням посад мав повноваження і ми з ним домовились про умови фрахту миттево.

Порт відправлення Бордо: "Святий Йосип", капітан – Жан Куланде, 32 роки. Власник – Луї Лебер. Зафрахтував досить дешево, бо вони й так йшли на рибалку у Акадію (теперішня Нова Шотландія, Канада); "Колесо Долі" — капітан Жан Вієну, ніяк не міг зрозуміти, нащо я тягну людей за океан, коли у Європі мені, за його даними, не так і погано; "Святий Іоан", капітан — Себастьян, а прізвище, здається Маррон.

Ще три кораблі були з Нідерландів, порт Антверпен. Військові дії проти Аугсбургської ліги вже припинилися, йшла мова про переговори, але формально держави були у стані війни. Прийшлося просити аудієнцію у Луї XIV. Гра вартувала свічок, бо добре оснащені, великотоннажні голландці перевезли основну масу збіжжя і тварин, потрібних колонії. Затримавшись майже на місяць (разом зі мною) прийшли на острови на несуттєві шість днів пізніше кораблів з Ла-Рошеля. А вітрила кораблів з Бордо, нервуючі, ми побачили через неділю, коли розвантажені й другі три вимпели

вже були за горизонтом. Слід сказати, що я нікого не посвячував у всі деталі переїзду. У усіх портах я вів справи так, наче наявні тут люди — це всі емігранти и більше ніхто і нікуди не їде. Намучені війною матроси і зачаровані або задурені майбутні колоністи не дуже вже ломились щось вивідати, а я не дуже ділився.

Наша голландська ескадра у три гюйси вийшла з Гавру через три неділі після того, як друга ескадра вийшла з Бордо і через місяць від першої, з якою відправилась Єлизавета. Пройшовши на достатній відстані понад берегами Іспанії та Португалії, на траверсі Канарських островів повернули на захід, взявши загальний курс на острів Барбуду, або якщо не розмінюватись на дрібниці, то на Пуерто-Ріко у Вест-Індії. Потім підвернули на Норд-Вест, а коли увійшли у води Гольфстріму, то йшли мало не на північ. Острови, мета нашого переселення були, здається незаселеними, бо були достатньо східніше навіть Багамів. Цей архіпелаг відкрили іспанці, але не побачивши навіть димів від кострищ дикунів, систематично пропливали мимо, бо хто буде працювати на економьєндах і з кого вимагати золото.

Островіян з Великобританії теж тягнуло утвердитись спочатку на потужному Північноамериканському континенті, то за моїми даними, якщо орієнтуватись по базовому світу, то лише через двадцять п'ять років тут повинна була виникнути колонія. Ми прямували до найбільшого і найзахіднішого острова і вже бачили головну гору острова висотою 710 метрів. На островах була ще одна серйозна гора - 545 метрів, але вона десь тонула у морі. Достатньо хвилястий південний берег мав гарну бухту, яка була швидко визначена, але берег здавався абсолютно безлюдним. У мене стислось серце: — Не підійшли ще, чи десь потонули?! Раптом з прибережних височин піднялось два стовпи чорного диму з не зовсім сухої деревини. Умовний знак. Значить одна ескадра вже тут.

Це означало що, коли через шість діб від піонерів ми прибули, то на узбережжі не було практично нічого, що нагадувало про висадку з перших трьох суден. Єлизавета, яка була відправлена з бистрохідними кораблями Ля-Рошеля, чітко виконала інструкцію про негайне переміщення вантажу і маскування слідів висадки. Система секретності трошки спрацювала. Коли зустрічали голландські кораблі(з якими йшов я) — самі прибуваючі (крім мене) були певні, що на березі максимум півсотні моїх співвітчизників. Командам і капітанам теж не дали можливості особливо шастати по острову. Трохи спантеличені голландці направились по своїм подальшим справам у Новому Світі.

Селище поставив на найбільшому, першому із сходу острові. Це було плато, на північному заході — справжнісінькі гори, хоча, звісно, не Карпати, по центру значна рівнина, на південному її краю, біля найбільшої річки острова селищний отаман розпланував поселення регулярними вулицями. Ми з жінкою отримали ділянку на вулиці Ремісників. Вулиці були то відносно довгими, то доволі коротенькими в залежності від товариства, що згодне було жити на одному провулку. Ліза сказала:

— Ох, будуть битися вулиця на вулицю, коли підростуть. Надто характерний кожний закуток. Я буркнув:

— Облиш цю здогадку. Коли станеться, нехай у старшини, обраної до влади, голова болить.

Мене записали складувом, бо так я збирався підробляти собі на життя. Фахові іспити я сам собі здав, коли засклав новий панський дім своєму знайомому, небагатому шевальє з Анджу у старому світі. Жінку визнали білошвейкою. На кораблі, коли вона возилась із замовленнями – я сприймав це як дрібне підлабузництво до герцогині, але придивившись мусив признати, що мала відмінних вчителів шитва та крою. Знайшла мати-цариця для своїх дівчаток десь на Русі. І професією закрійниці Ліза володіла якісно.

Попри явно посполитий характер людності підняли малиновий державний прапор. Січовий, чи що. Домовились, що на кораблях буде жовто-блакитний, бо малиновий здаля будуть плутати з пихатим кастильським прапором.

По очам бачив, що набідкавшись по світу землероби, наче випавши з дурного сну, вертались до першоджерел своєї натури. А як видав по три саджанці вишні на землянку, то баби розревлись у голос, та й чоловіки заморгали вусами. Так вийшло, що вантажили та вивантажували деревця матроси, то ніхто якось не знав, що їх везуть. Забігаючи вперед, скажу, що вітряки, що повинні стояти на пагорбах і видні здаля, були заборонені, як демаскуючі. Тому поселенці обійшлись водяними млинами.

Герцог, себто я, працював у себе на городі як усі, все ж таки на відміну посадив дещицю картоплі (виросувалась у Франції заради квітів) і дуже багато помідорів. Не як декоративних, звичайно. Бо насіння легке, вистачило на цілу плантацію (після довгих і настирливих пошуків знайшов у якомусь монастирі (за запевненням абатиси – складова частина якихось ліків. Довго втовкмачувала мені, що червоно-оранжевий плід сам по собі отруйний). Та ще сорго.

Сам з жінкою не справився б, просити когось – всі надривались на будівництві своїх осель. Оцінивши мій будівельно-господарський потенціал, жінка підключила найсправніших поселян, за плату, щоб допомогли у будівництві землянки та перетворенні цілинної землі у скопану ріллю. То відсіявся і з зерновими.

До того, згідно договору, розплатився власноручно з кожним матросом, всіх трьох кораблів: "Св. Йосип", "Колесо Фортуни", "Святий Іоан" капітани вже отримали завдаток ще у Гаврі, при поверненні доотримують плату за перевіз у банку Орлеану. "Св. Йосип", потішений несподіваним приробітком, висадивши колоністів з майном, запасся водою та й майнув ловити рибу на Доггер-банці. Жана Вієну насилу випхав з рейду, все щось винюхував, здається вирішив, що на острові рудне золото, а це майбутні рудокопи. Такі чутки — це ж смерть колонії. З відчаю я йому розказав дійсну ідею заснування колонії. Пропустив мимо вух. Тому, коли кормовий вимпел "Колеса Долі" почав віддалятися, я прокляв його і звернувся до всіх православних святих з молитвою (був такий гріх), щоб того Вієну задавило ото колесо. Цей корабель, як я взнав потім, не з'явився ні в одному порту світу. Зник у океані. Що було – невідомо. Але я цей випадок зараховую до тих, за які я буду маячити у чистилищі назначений час.

До моєї досади, на рейді лишався "Св. Іоанн", бо цей флагман потребував деякого

ремонту. Скориставшись ситуацією, що у ремонті зайнято було десь до третини екіпажу корабля, я пройшовся по селищу, оцінив ситуацію і настирливо попросив капітана допомогти у будівлі землянок найбільш невинним поселенцям. Запрягли у дві кибитки чотирьох коней – весь гуж транспорт князівства, які вже трошки відпочити від перевезення майна поселення, поїхали за тими матросами, які згодилися допомагати поселенцям по хазяйству. Забрали у капітана оставлену на цей випадок діжечку з найміцнішим французьким вином, пригостили, потім під приводом передоплати упоїли тих, хто їде у селище і привезли у два прийоми і у ніякому стані. Приблизно так само зробили через дві неділі, коли відправляли на кораблі. Себастьян, здається трохи повірив конспірологічним висновкам Жана, але розповіді матросів про село серед рівнини повернуло його думки у напрямку звичайної землеробської колонії.

Самі відлюдкуваті сімейства зголосилися жити на хуторах. Вийшло сім хуторів, до півсотні хуторян. Ці мікронаселенні пункти ставили за власним розумінням жителів, але так, щоб десь за півдня можна було прийти у центр та повернутися додому.

Тут змінився напрям вітрів і корабель з Бордо пійшов до континенту, щось там досліджувати та вимірювати за наказом короля. Відремонтований корабель за моїм дозволом у бухті проводжала одна довбанка з трьома її хазяями.

Я наказав капітанові убиратись без найменшого гарматного шуму. Тому ритуал прощання був нівроку аскетичним. На одну третину висоти приспущений прапор Франції, на дві третини – прапор на імprovізованій щоглі нашої душогубки. Тричі прокричали "Віват", знявши головні убори.

Корабель пішов, а я почав розбиратися з несподіваною появою у князівстві риболовецького флоту. Ця трійця, що прибула на першому кораблі, знайшла у лісі витриманий повалений дуб і нишком палила та довбала його, в той час як я назначав у поміч двом їхнім жінкам (один справлявся кругом) матросів у поміч при будівництві житла. Вилаявши за ініціативу, що йшла урозріз з моєю політикою глухої ізоляції, я заборонив їм спускатися до моря нижче останньої садиби села. Ну а вверху, зрозуміло, хоч до самих витоків. Річка Смородинка, на березі якої ми оселились, несла свої води з доволі далеких гір, мабуть мала притоки, то я і визначив її як місце крейсування риболовецького та пасажирського флоту на найближчі роки. Моя іронія щодо пасажирів ґрунтувалась на тому, що дублянка вже перевозила жінок на той берег, де були зарості гарної смородини.

Цей гідронім до річки прилип негайно і на мої боязкі зауваження, що де "Пучай-ріка", там принесе нелегка якогось місцевого дракона, або навіть заявиться який-небудь Змій-Горинич із Старого Світу, ніхто не звернув уваги. Я прекрасно пам'ятав, що в ізольованому субтропічному населеному пункті вимагати, щоб "хижі красили у однаковий колір" небезпечно. Тим більше, що мені ніхто не пришле озброєне відділення вояк, щоб я їх розмістив, скажімо, у курнику, де сиділа єдина наша квочка та бігало на розвод декілька інших пернатих. Тому я скромно прийняв назву, зберігаючи авторитет для більш серйозних колізій, яких і так вистачало.

Назустріч мені свійськими вутками йшло декілька жінок. Скоро село буде

велетенськими яселками. Моє опереткове князівство втаємничилось, наскільки вийшло, і сіло в самоізоляцію. Ми не побажали потрапляти на мапи світу.

© Марко Східняк . Автор. 2020.